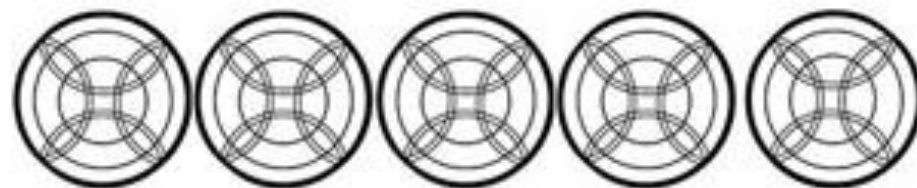

Wandelpad 4 km lang, gemarkeerd met witte poster en 17 gele pijlen.

- A. Slipstensmuséet**
- B. Vålgruvan**
- C. Ulasgruvan**
- D. Hampräta**
- E. Malungsgruvan och Hackstugan**
- F. Östermalmgruvan**
- G. Lindågruvan**
- H. Gruvstugan**
- I. Skojergruvan**

Het Slipsteenmuseum en de Slipsteengroeven

**Cultureel erfgoed – Industriële geschiedenis
– Beleven en ervaren**

**Beroepsmuseum in Dalarna
Tel: 070-689 14 65**

Maak een wandeling door het groevegebied, dat wordt gekenmerkt door de groeewerkzaamheden van lang geleden. Nu groeit er bos in de groeven en over de afvalbergen van steengruis, en de omgeving biedt zowel een dramatische als schitterende natuur.

Orsa Slipstensförening

*De Orsa slijpsteenvereniging werkt samen met:
Famous Moose, Siljan Turism, och Orsa Sockensamfälligheter.*

Zandsteenbewerken in vervolgen tijden - Industriële geschiedenis

Het bewerken van zandsteen tot slijp- en wetstenen was vroeger streng geregeld in de groeveverordening. Ieder dorp in de gemeente Orsa had een eigen groeveploeg, die uit 20 tot 30 huishoudens bestond. Deze groeveploeg had een eigen groevestuga in de omgeving, vaak met een stal en een smidse. Iedere groeveploeg werkt in zijn eigen groeve, die b.v. Pina, Smälla of Rådbråka werden genoemd.

In de gouden tijd werkten ongeveer 500 personen gelijktijdig in de groeven. De groeveploeg bestond uit volwassen mannen, maar ook vrouwen en jongelingen waren welkom. Zij moesten een bep, som geld betalen om deel te kunnen nemen aan de werkzaamheden in de groeven. Het was niet ongewoon dat jongens al op 12 jarige leeftijd begonnen met steenhouwen. De kleinere jongens kregen lichtere werkzaamheden, zoals lopen in een tredmolen met een paard. De groeveploeg koos zelf een voorman, de Lillfajtn. Het bewerken van de zandsteen gebeurde op de door de gemeente vast gestelde tijden – volgens een groeveverordening uit 1730 zes weken na het vasten en zes weken na het binnenhalen van de oogst. De gemeente had een voogd in dienst, de Sturfajtn, die de gehakte stenen op een zo eerlijk mogelijke manier tussen de groeveploegen verdeelde. Na de jaarlijkse afrekening nam men de stenen mee naar huis om ze daar verder te bewerken tot slijpstenen.

In februari werden de slijpstenen verzameld om met een paardenslee te worden verkocht in het hele land.

In het begin van 1900 probeerden vele bedrijven op industriële wijze het zandsteen te bewerken, met name voor versieringen aan de gevels en deuren van grote gebouwen. Veel goede steenhouwers gingen in de fabrieken werken, maar ook buitenlandse arbeidskrachten werden naar hier gehaald.

Het hakken en bewerken van zandsteen in deze tijd

Heden ten dage wordt het hakken van de stenen machinaal gedaan, door Lenners Orsasten, in de Malunggroeve. Nu is het gebruik als bouwsteen het grootste aandeel in de produktie, maar het bedrijf maakt ook slijpstenen, sculptures voor in de tuin, openhaarden, souvenirs en velerlei andere dingen.

De Orsaslijpsteengroep heeft het oude ambacht, zandstenen bewerken tot een slijpsteen, weer nieuw leven ingeblazen. In de

zomer kan men op de zaterdagochtend en de woensdagavond zelf deze activiteit beproeven in de Lindågroeve. Daar staat nu een eigen smidse waar men het gereedschap, tbv. het steenhakken, zelf smeed.

Geschiedenis – Cultuur erfgoed

Het maken van slijpstenen in Orsa gebeurde al in het verre verleden. Archeologische vondsten wijzen er op dat het speciale Orsazandsteen al in de vikingtijd gebruikt werd voor het maken van wetstenen. Resten van wetstenen zijn terug gevonden tijdens opgravingen in de woonplaatsen uit de ijzertijd.

Voor de boeren van Orsa was het maken van slijpstenen van levensbelang maar aan de andere kant ook levensgevaarlijk. De stenen werden binnenshuis bewerkt, tijdens de wintermaanden, en men ademde het steenstof in. Silicose, Osskallsjokan, trof vele volwassen mannen. Velen stierven rond hun veertigste jaar en in een deel van Orsa's dorpen woonden hoofdzakelijk vrouwen en kinderen.

Museumwerkzaamheden – Beleven en ervaren

De slijpsteengroeven en de museumgebouwen horen aan de gemeente toe. Maar de Orsaslijpsteenvereniging verzorgt de werkzaamheden, op ideële basis, in het museum en de groeven. Er is zelfs een groevestuga en een hakstuga bewaard gebleven. Tijdens de zomermaanden arrangeert men Historische wandelingen met toneelspel en uitstekende gidsen. In het slijpsteenmuseum is, in de zomer, iedere dag een gastvrouw/heer aanwezig.

Er is een wandelpad, zie de kaart op de andere zijde. Jaarlijks zijn er culturele- en muziek evenementen, zoals: een spookavond in de groevestuga, een concert in de Malunggroeve en gruvtomtemor (een kerstspel).

Kijk voor meer info op: www.orsaslipsten.se

De Orsaslijpsteenvereniging werkt samen met Studieförbundet, Famous Moose, Siljan Turism, de gemeente Orsa en Orsa Sockensamfälligheten.